

VOORTGANG TRANSITIE JEUGD

Vierde kwartaal 2015

De decentralisatie van de jeugdhulp is sinds 1 januari 2015 een feit. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft met het ministeries van VWS en VenJ afgesproken om vier keer per jaar een enquête te houden onder de 42 jeugdhulpregio's. Waar de monitor eerder vooral gebruikt werd om de voortgang in de gaten te houden, ligt nu de focus op ontwikkeling, samen leren en steeds beter worden. Deze vierde voortgangsrapportage is begin januari 2016 uitgezet onder de 42 jeugdregio's. Hieraan hebben 39 jeugdhulpregio's deelgenomen.

Uit de reacties op de enquête ontstaat het volgende overkoepelende beeld:

Welke factoren dragen het meest bij aan een succesvolle voortgang van de transformatie?

- Transformatie van de inkoop samen met aanbieders
- De gemeentelijke toegang transformeert en werkt steeds professioneler
- Ruime inzet op jongerenparticipatie
- Investering in de relatie met het onderwijs en huisartsen

Welke factoren dragen het meest bij aan zorgen over de voortgang van de transformatie?

- De tijd- en financiële druk waaronder de transformatie moet plaatsvinden
- Weinig grip op de totale transformatie door een gebrek aan sturingsinformatie –en mogelijkheden

In de monitor is per onderdeel kort aangegeven hoe de VNG zich hiermee bezig houdt en het transformatie proces ondersteunt. Het is immers een proces van gemeenten dat ook decentraal moet worden uitgevoerd met betrokken partijen, zoals zorgaanbieders, huisartsen en scholen.

Transformatie van de jeugdhulp

Uit de vorige voortgangsrapportage kwam naar voren dat regio's steeds meer ruimte zien voor de transformatie, in samenwerking met aanbieders, huisartsen en cliënten. Deze trend heeft zich in het einde van 2015 doorgezet.

Succesfactor: transformatie van de inkoop

De Jeugdwet beoogt integraal maatwerk dichtbij en met de cliënt. Voor de inkoop betekent dit het integreren van verschillende jeugdhulpproducten, vereenvoudiging van tarieven en het werken met meer passende bekostigingssystemen. In het afgelopen jaar zijn in alle regio's gemeenten met aanbieders om de tafel gegaan om hier vorm en inhoud aan te geven. Dit heeft aan het einde van 2015 geleid tot een goed verlopen inkoopproces, waarbij al grote stappen zijn gezet in de transformatie van het aanbod (zie kader). In het komende jaar wordt in verschillende regio's een nieuw bekostigingssysteem ingezet. Het merendeel van de andere regio's geeft aan dit het komende jaar te willen onderzoeken en uitwerken voor de inkoop in 2016 voor 2017. Afgelopen jaar was er al wel meer tijd om het onderwijs, de toegang en cliënten bij het inkoopproces te betrekken. Naast de grote inspanningen van gemeenten wordt dit proces door de VNG ondersteunt middels de werkgroep Sturing & Bekostiging.

Casuïstiek

Samen met de jeugdhulpaanbieders hebben we het versnipperde jeugdhulpaanbod (talloze DBC's en verschillende andere codes) teruggebracht tot een negental zorgprofielen met voor ieder zorgprofiel vier intensiteiten). Daarnaast zijn we gekomen tot resultaatfinanciering.

*

Wij hebben maatwerkvoorziening voor alle leeftijden ingekocht (al bij inkoop 2015). Hier hebben we met aanbieders nog meer in doorontwikkeld. Inmiddels spreken we van bandbreedte en kunnen we met cliënt en aanbieder echt maatwerk leveren.

*

Met de jeugdhulp aanbieders in contract 2015 tien transformatiedoelen afgesproken waarvan een aardig deel in 2015 is gerealiseerd. Bijvoorbeeld op dyslexie zorg (convenant afgesloten) en spoed- en crisis-hulp (1 toegang).

*

Er is een nieuw perceel "kortdurende ondersteuning" opgestart waarbij gebiedsteams eenvoudig kortdurende ondersteuning van aanbieders in de vorm van consultatie, advies en lichte ondersteuning kunnen invliegen.

Succesfactor: steeds professionelere en meer getransformeerde toegang

Nu de verbanden zijn gelegd tussen de verschillende zorglijnen, professionals zijn ingewerkt en de randvoorwaarden zijn geregeld, zetten gemeenten in op de transformatie van werkwijzen. Niet zorgen voor, maar ondersteunen van jeugdigen en hun ouders. Gericht op wat de cliënt nodig heeft door de professional die het beste past bij de hulpvraag, binnen de eigen leefomgeving. Hierbij zijn de lijnen ook steeds korter met de specialistische taken van jeugdhulp, waardoor beter op- en afgeschaald kan worden. Ook wordt de specialistische kennis steeds meer geborgd in de teams door middel van trainingen of een consultatiefunctie. Dit blijkt ook uit de cijfers. De samenwerking met alle partijen is verbeterd. De grote uitschieter is hierbij de samenwerking met de huisartsen. Naast de grote inspanningen van gemeenten wordt dit proces door de VNG en het NJI ondersteunt middels diverse gemeentelijke werkgroepen, projecten en regionale bijeenkomsten.

Samenwerking tussen: (schaal 1 t/m 5)	Q3	Q4
Gemeentelijke toegang en huisartsen	2,34	2,94
Gemeentelijke toegang en (gespecialiseerde) jeugdhulpinstellingen	3,34	3,52
Gemeentelijke toegang en gecertificeerde instellingen	3,14	3,27
Gemeentelijke toegang en Veilig Thuis		3,12
Gemeentelijke toegang en onderwijsinstellingen	2,92	3,27

Ten opzichte van de vorige uitvraag is er een forse verbetering ten aanzien van het gebruik van het kwaliteitskader Jeugd (75% ten opzichte van 33%). De focus ligt daarbij op de inzet van geregistreerde professionals rekening houdend met hun kennis en vaardigheden, zodat die kunnen werken volgens hun professionele standaarden. Dit is overigens complex aangezien de diverse standaarden van de verschillende professionals binnen het wijkteam niet op elkaar zijn afgestemd. Daarom wordt er nu op landelijk niveau door beroepsverenigingen, de VNG en gemeenten ingezet op integrale richtlijnen.

Een ander gebied waar gemeenten zoekende op zijn, is het beleggen van onafhankelijke cliëntondersteuning. Gemeenten willen graag sturen, maar ook de cliënt centraal stellen. Als een cliënt met een hulpvraag naar de toegang komt, wil deze ook niet altijd eerst verwezen worden naar een andere organisatie om de verschillende behandelopties te horen. Dit doet, volgens gemeenten, ook af aan de professionaliteit van de gemeentelijke toegang. De cliëntondersteuning beleggen binnen de toegang geeft weer de schijn van afhankelijkheid met de gemeente. De VNG ondersteunt deze zoektocht middels de werkgroep Kwaliteit.

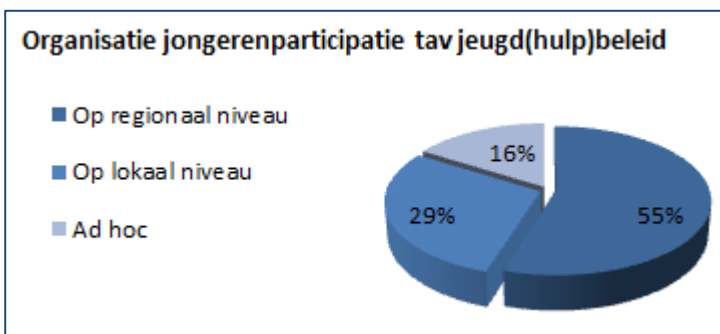
Voorbeeld integrale toegang: Spoed4Jeugd – Friesland

Kinderen en jongeren zijn voortdurend in ontwikkeling. Meestal gaat dat zonder problemen, soms ontstaat een acute crisissituatie waarbij direct hulp nodig is. Spoed4Jeugd biedt spoedeisende hulp in crisissituaties die worden veroorzaakt door gedrag- of opvoedproblemen, gezinsproblemen of psychische problemen. Spoed4Jeugd zorgt voor adequate en snelle inzet van de juiste zorgaanbieder in de spoedeisende situatie. Spoed4Jeugd is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar.

Spoed4Jeugd biedt zelf geen hulpverlening, maar is een samenwerking van jeugdhulpaanbieders. Het doel van Spoed4Jeugd is om middels één provinciaal meldpunt zo snel mogelijk de juiste hulp in te zetten. Mensen die in een crisissituatie zitten hoeven niet meer zelf op zoek te gaan, maar kunnen via Spoed4Jeugd erop rekenen dat ze zo snel mogelijk worden geholpen.

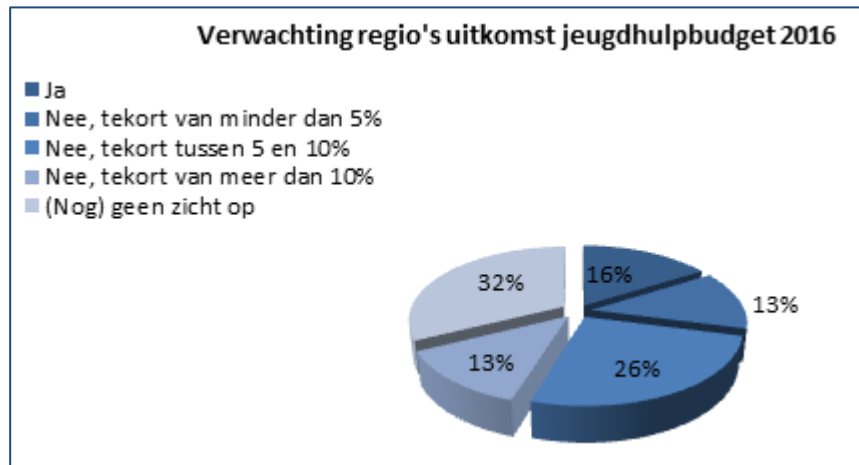
Succesfactor: ruime inzet op jongerenparticipatie

Jongeren en ouders worden betrokken bij hun hulp, maar ook steeds meer bij het maken van beleid. In de verschillende regio's wordt dit op allerlei manieren georganiseerd. Van vier keer per jaar een bijeenkomst met wethouders tot de deelname van jongeren aan adviesraden voor het Sociaal Domein. Andere gemeenten organiseren grootschalige bijeenkomsten met de hele toegang, waarbij integraal nagedacht wordt over beleid. Tenslotte zijn er steeds meer gemeenten die de digitale weg kiezen voor het verkrijgen van input op hun beleid.

Gemeenten investeren in jeugdhulp

Uit de laatste voortgangsmontor bleek dat ruim driekwart van de gemeenten (76%) gemeentelijke middelen toevoegde aan het jeugdhulpbudget om dit kalenderjaar uit te komen. Uit de resultaten van dit onderzoek komt naar voren dat dit ook geldt voor het komende jaar, waarbij de meeste regio's denken uit te komen op een tekort tussen de 5 en 10%.

De veruit meest gehoorde zorg is dan ook de tijds- en financiële druk waaronder de transformatie moet plaatsvinden. Hierdoor staan veel trajecten nog in fragiele kinderschoenen en moeten nog veel zaken ad hoc gebeuren. Ook de backoffice, die zou moeten zorgen voor sturingsinformatie en een soepele administratie, is nog steeds niet op orde. Onder de druk van de transitie zijn de beleidsvisies, inkoop en administratie niet op elkaar afgestemd en moeten dus nu op elkaar afgestemd worden. In combinatie met deze zaken afpassen op de verschillende partners, denken gemeenten hier nog zeker een paar jaar over te doen, voordat dit helemaal soepel loopt. Naast de grote inspanningen van gemeenten wordt dit proces ondersteund door het programma i-SD van de VNG en de jeugdhulpbranches. Gemeenten geven verder aan dat ze de grip missen op de andere toegangen. Artsen, maar ook verwijzers onderling, verwijzen door zonder dat gemeenten hier zicht en grip op hebben. Hierdoor is het moeilijk om te sturen op budgetten. Integraal met deze partijen samenwerken is ook een complex proces is van een lange adem, waarbij veel organisatiebelangen moeten worden overkomen.

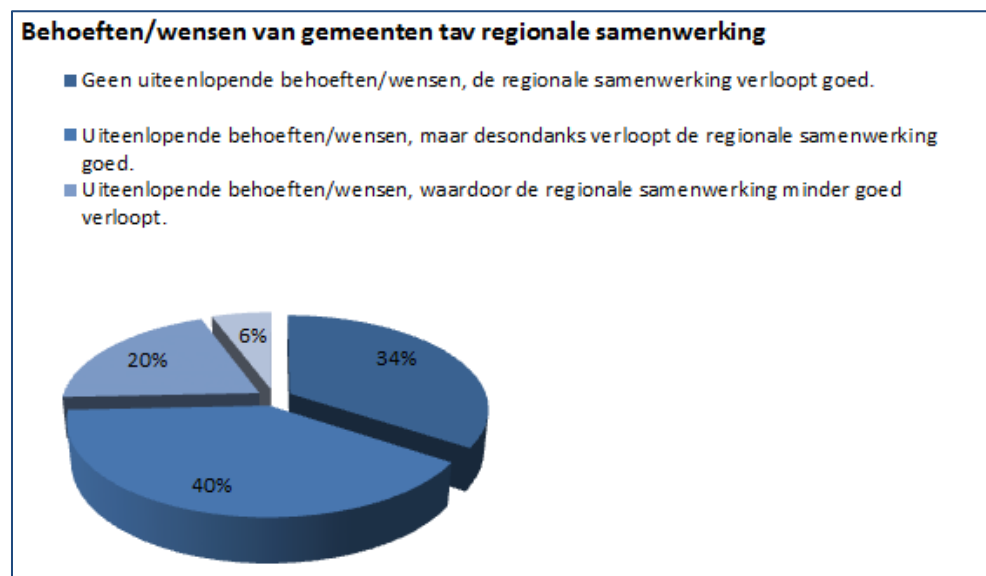
(Boven)regionale samenwerking

Het schakelen tussen de vele partijen, gezamenlijk en eigen belang blijft complex en lastig. Opvallend is dat de regio's de samenwerking gemiddeld genomen alsnog een ruime voldoende geven. De samenwerking met de jeugdhulpaanbieders scoort het hoogst, op de voet gevolgd door de samenwerking met betrokken jeugdregio's bij een bovenregionale instelling. Ten aanzien van het vorige kwartaal zijn de beoordelingen van de samenwerking nagenoeg gelijk gebleven of iets gestegen. De meest opvallende daling is die van de aangrenzende regio's, wat als oorzaak kan hebben dat de meeste regionale verbanden zijn herijkt (zie volgende alinea). Verder blijft de samenwerking met de zorgverzekeraars matig. Dit zit hem vooral in de discussie rondom langdurig en complexe zorg. Hier wordt komend jaar wel op ingezet middels een landelijke traject met Zorgverzekeraars Nederland.

Samenwerking gemeenten met: (schaal 1 t/m 5)	Q3	Q4
Jeugdhulpaanbieders	3,72	3,73
Veilig Thuis		3,27
Gecertificeerde Instellingen	3,31	3,36
Zorgverzekeraars	2,39	2,24
Raad voor de Kinderbescherming	3,44	3,33
Aangrenzende jeugdregio's	3,47	3,15
Betrokken jeugdhulpregio's tav een bovenregionale instelling		3,48
Onderwijsinstellingen	2,92	2,94

Regio's zoeken naar de meest passende schaalgrootte voor jeugdhulp

De meeste regio's geven aan dat onder tijdsdruk en praktische overwegingen in 2015 de voormalige jeugdzorgregio's zijn gehanteerd. Na een jaar wordt geconstateerd dat dit soms niet de beste passende optie is voor efficiënte en effectieve jeugdhulp door stroperige (boven)regionale samenwerking en/of lokale voorkeuren. Daarom heeft er in het merendeel van de regio's een herijking plaatsgevonden op (boven)regionaal niveau. Het betrof hier vooral het uitwisselen van individuele gemeenten, zoals in de regio's Zuid-Oost Utrecht/Lekstroom en tussen Noord- en Zuid-Kennemerland. In maar drie regio's is de samenwerking compleet opnieuw vormgegeven: Drenthe, Zuid-Oost Brabant en West-Brabant-West. Achterliggende reden hiervan is er steeds meer ambtelijke en bestuurlijke aandacht is voor de lokale agenda, mede ingegeven voor gemeenteraden. Het gevolg is het ontstaan van subregionale inkooporganisaties, die voor het (boven)regionale deel nauw (inhoudelijk) samenwerken met de omliggende (sub)regio's. Voor vijf clusters van elf regio's geldt dat zij de samenwerking in 2016 gaan evalueren en samen met alle betrokken partijen opnieuw constructief willen vormgeven. In twee gevallen gaat het om een uitwisseling van gemeenten, in twee gevallen om (boven)regionale samenwerking en in een geval om een samenvoeging van regio's. Op dit moment zegt 75% van de regio's dat de samenwerking goed verloopt, ondanks uiteenlopende wensen en/of behoeften. De VNG blijft dit proces volgen en zet in op bewustwording van de gevolgen van herindelingen. Voor het bovenregionale gedeelte is een coördinatieproces in de maak.

De samenwerking tussen en binnen de regio's is divers georganiseerd, variërend van netwerkorganisaties tot juridische entiteiten. In de meeste regio's is het geregeld via ambtelijke werkgroepen en bestuurlijke stuurgroepen, al dan niet met een regionaal ondersteuningsteam.

Voornemens 2016

Gemeenten geven aan dat ze in 2016 druk blijven doorbouwen op waar ze een jaar geleden aan zijn begonnen. Hierbij zijn de gemeenten op alle facetten van de Jeugdwet gericht, maar willen vooral inzetten op de transformatie van de inkoop, de doorontwikkeling van de toegang, het versterken van de basis en de inzet op preventie. Tenslotte zal bijzondere aandacht uitgaan naar de verbinding met Veilig Thuis en het (passend) onderwijs. De VNG blijft de grote inzet van gemeenten hierin ondersteunen met haar vele programma's, werkgroepen en bijeenkomsten.